

Reglerna om finansiering av kärnavfallshanteringen

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till lag om ändring i lagen om finansiella åtgärder för hanteringen av restprodukter från kärnteknisk verksamhet, lag om ändring i lagen om finansiering av kärntekniska restprodukter och, med en lagteknisk justering, lag om ändring i lagen om kärnteknisk verksamhet.

Av propositionen framgår bl.a. att den förstnämnda lagen får en ny rubrik: lag om finansiering av kärntekniska restprodukter. Det förtydligas vidare hur man ska beräkna kärnavfallsavgiften och storleken på de säkerheter som ska ställas. Propositionen anger också att medlen i kärnavfallsfonden ska förvaltas aktsamt, t.ex. placeras i aktier. Principen ska alltså vara att kostnaderna för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall ska täckas av dem som genererat avfallet. Staten ska varken betala för avveckling eller slutförvar.

Det föreslås vidare att utbetalade fondmedel som inte har använts i enlighet med lagens ändamål eller det som i övrigt har bestämts i utbetalningsbeslut ska kunna krävas åter till kärnavfallsfonden eller avräknas mot kommande utbetalningar ur fonden till samma mottagare. Den som inte har använt utbetalade fondmedel på ett korrekt sätt ska även kunna bli skyldig att betala kompensation för förlorad avkastning på medlen.

Lagändringarna föreslås i huvudsak träda i kraft den 1 december 2017.

Inga följdmotioner har väckts i ärendet.

I anslutning till detta ärende behandlas också två yrkanden från allmänna motionstiden 2015/16 om påskyndning av tillståndsprövningsprocessen för slutförvaret av kärnavfall respektive återanvändning av kärnavfall. Utskottet avstyrker båda yrkandena, bl.a. med hänvisning till pågående arbeten.

I betänkandet finns en reservation (KD).

Behandlade förslag

Proposition 2016/17:199 Reglerna om finansiering av kärnavfallshanteringen.

Två yrkanden från allmänna motionstiden 2015/16.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning	4
Finansieringssystemet och dess bakgrund	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	5
Utskottets överväganden	7
Reglerna om finansiering av kärnavfallshanteringen	7
Påskyndning av tillståndsprocessen för slutförvaret av kärnavfall	9
Återanvändning av kärnavfall	11
Reservation	13
Påskyndning av tillståndsprocessen för slutförvaret av kärnavfall, punkt 2 (KD)	13
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	14
Propositionen	14
Motioner från allmänna motionstiden 2015/16	14
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	15
1 Förslag till lag om ändring i lagen (2006:647) om finansiella åtgärder för hanteringen av restprodukter från kärnteknisk verksamhet	15
2 Förslag till lag om ändring i lagen (2006:647) om finansiering av kärntekniska restprodukter	25
3 Förslag till lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet	26
<i>Bilaga 3</i>	
Utskottets lagförslag	27
Förslag till lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet	27

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Reglerna om finansiering av kärnavfallshanteringen

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (2006:647) om finansiella åtgärder för hanteringen av restprodukter från kärnteknisk verksamhet,

2. lag om ändring i lagen (2006:647) om finansiering av kärntekniska restprodukter,

3. lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet med den ändringen att 13 § får den lydelse som utskottet föreslår i bilaga 3.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2016/17:199 punkterna 1–3.

2. Påskyndning av tillståndsprocessen för slutförvaret av kärnavfall

Riksdagen avslår motion

2015/16:3149 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 12.

Reservation (KD)

3. Återanvändning av kärnavfall

Riksdagen avslår motion

2015/16:798 av Erik Ottoson (M) yrkande 4.

Stockholm den 19 oktober 2017

På försvarsutskottets vägnar

Allan Widman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Allan Widman (L), Åsa Lindestam (S), Hans Wallmark (M), Peter Jeppsson (S), Lena Asplund (M), Alexandra Völker (S), Mikael Jansson (SD), Jan R Andersson (M), Kent Härstedt (S), Daniel Bäckström (C), Anders Schröder (MP), Lotta Olsson (M), Paula Holmqvist (S), Roger Richtoff (SD), Stig Henriksson (V), Mikael Oscarsson (KD) och Mattias Ottosson (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Regeringen gav den 27 oktober 2011 Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) i uppdrag att i samråd med Riksgäldskontoret genomföra en översyn av förordningen (2008:715) om finansiella åtgärder för hanteringen av restprodukter från kärnteknisk verksamhet (finansieringsförordningen). Översynen skulle bl.a. omfatta beräkning av avgifter och behov av riskavsättningar.

Regeringen gav den 22 december 2011 SSM i uppdrag att i samråd med Kärnavfallsfonden och Riksgäldskontoret se över lagen (2006:647) om finansiella åtgärder för hanteringen av restprodukter från kärnteknisk verksamhet (finansieringslagen), inklusive tillämpliga delar av finansieringsförordningen. Översynen skulle omfatta en analys av effekterna av att bredda kärnavfallsfondens placeringsreglemente och av frågor som rör de säkerheter som den som har tillstånd att inneha eller driva en kärnkraftsreaktor är skyldig att ställa.

Uppdragen redovisades i en gemensam rapport den 4 juni 2013. Rapporten har remissbehandlats. Rapporten, remissvaren och en sammanställning av svaren finns tillgängliga hos Miljö- och energidepartementet (dnr M2013/01587/Ke).

I en skrivelse till regeringen i mars 2013 lämnade Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning (MKG) förslag till ändringar i finansieringsförordningen som innebar att möjligheter att få medel ur kärnavfallsfonden skulle förlängas. SSM yttrade sig över förslagen, och yttrandet har remitterats. Skrivelsen, yttrandet och remissvaren finns tillgängliga hos Miljö- och energidepartementet (dnr M2013/01002/Ke, M2013/01983/Ke och M2013/01587/Ke).

Lagrådet har lämnat regeringens förslag utan invändning. Inga följdmotioner har väckts i ärendet.

I anslutning till detta ärende behandlas två yrkanden från allmänna motionstiden 2015/16 om påskyndning av tillståndsprocessen för slutförvaret av kärnavfall respektive återanvändning av kärnavfall.

Finansieringssystemet och dess bakgrund

Riksdagen beslutade i början av 1980-talet om en särskild finansiering av kostnaderna för att i framtiden på ett säkert sätt ta hand om använt kärnbränsle och för att avveckla och riva kärnkraftsreaktorerna. Enligt dessa bestämmelser skulle innehavaren av en kärnkraftsreaktor betala en avgift, baserad på den totala kostnaden för bl.a. omhändertagandet, i förhållande till antalet levererade kilowattimmar el så länge reaktorn var i drift. Genom en lagändring 1996 blev reaktorinnehavarna även skyldiga att ställa säkerheter för sådana kostnader för omhändertagande som inte redan täcktes av inbetalade avgifter.

Regleringen ersattes av en ny lag 2006 och en ny förordning 2008. Bestämmelserna om det finansiella systemet för hanteringen av kärnkraftens restprodukter finns sedan dess i lagen (2006:647) om finansiella åtgärder för hanteringen av restprodukter från kärnteknisk verksamhet (finansieringslagen) och förordningen (2008:715) om finansiella åtgärder för hanteringen av restprodukter från kärnteknisk verksamhet (finansieringsförordningen). Bestämmelserna reglerar bl.a. skyldigheten för reaktorinnehavare att svara för kostnaderna genom att betala avgifter och ställa säkerheter, hur avgiftsmedlen ska förvaltas i Kärnavfallsfonden, hur säkerheterna ska beräknas, hur kostnaderna och bestämmandet av avgifternas och säkerheternas storlek ska beräknas, skyldigheterna för tillståndshavare som inte är reaktorinnehavare m.m. Reaktorinnehavarnas och övriga tillståndshavares skyldighet att betala avgift och ställa säkerheter kvarstår till dess att alla restprodukter är placerade i slutligt förvar.

Reaktorinnehavare har dessutom en skyldighet enligt lagen (1988:1597) om finansiering av hanteringen av visst radioaktivt avfall m.m. (Studsvikslagen) att betala en avgift till staten som ett kostnadsbidrag för slutlig hantering av restprodukter från kärnteknisk verksamhet som har ett samband med framväxten av det svenska kärnkraftsprogrammet. Studsvikslagen upphör att gälla vid utgången av 2017.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Ändringar föreslås i lagen (2006:647) om finansiella åtgärder för hanteringen av restprodukter från kärnteknisk verksamhet (finansieringslagen).

Lagen får en ny och kortare rubrik: lag om finansiering av kärntekniska restprodukter. Det förtydligas hur man ska beräkna kärnavfallsavgiften och storleken på de säkerheter som ska ställas. Säkerheterna avser dels det s.k. finansieringsbeloppet (skillnaden mellan de medel som finns i kärnavfallsfonden och förväntade återstående kostnader), dels kompletteringsbeloppet (belopp som utöver finansieringsbeloppet bedöms behövas med hänsyn till att finansieringsbeloppet kan visa sig otillräckligt). Vid beräkning av kompletteringsbeloppet ska hänsyn tas till osäkerheter som rör framtida avgiftsintäkter och fondmedlens avkastning. Även tillståndshavare till reaktorer som har stängts av permanent efter 1974 blir skyldiga att ställa säkerhet för kompletteringsbelopp. Ställda säkerheter får tas i anspråk – förutsatt att tillståndshavaren inte betalar kärnavfallsavgift eller vidtar andra åtgärder för att säkerställa finansieringen – redan när det kan förväntas att fonderade medel inte kommer att räcka för att säkerställa finansieringen av de kostnader som tillståndshavaren ska ansvara för.

Medlen i kärnavfallsfonden ska förvaltas aktsamt. En aktsam förvaltning kan inkludera placering i bl.a. aktier. Att kärnavfallsfonden får möjlighet att investera i aktier medför att det vid fallande aktiekurser kan bli en situation där avgifterna till fonden blir högre än den skulle ha blivit med tidigare placeringsreglemente.

Principen ska alltså vara att kostnaderna för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall ska täckas av dem som genererat avfallet; staten ska varken betala för avveckling eller slutförvar.

Bestämmelserna om redovisning av medel som betalats ut ur kärnavfallsfonden och tillsynsbestämmelserna preciseras för att säkerställa att syftet med lagen kan uppnås.

Utbetalade fondmedel som inte har använts i enlighet med lagens ändamål eller det som i övrigt har bestämts i utbetalningsbeslut ska kunna krävas åter till kärnavfallsfonden eller avräknas mot kommande utbetalningar ur fonden till samma mottagare. Den som inte har använt utbetalade fondmedel på ett korrekt sätt ska även kunna bli skyldig att betala kompensation för förlorad avkastning på medlen.

Lagändringarna föreslås i huvudsak träda i kraft den 1 december 2017.

Utskottets överväganden

Reglerna om finansiering av kärnavfallshanteringen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2006:647) om finansiella åtgärder för hanteringen av restprodukter från kärnteknisk verksamhet, lag om ändring i lagen (2006:647) om finansiering av kärntekniska restprodukter och, med en lagteknisk justering, lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet.

Propositionen

Regeringen föreslår i propositionen att de grundläggande principerna för hur kärnavfallsavgifterna ska beräknas ska anges i finansieringslagen. Kärnavfallsavgifterna ska vid varje omräkningstillfälle bestämmas så att det diskonterade värdet av tillståndshavarens förväntade inbetalningar tillsammans med behållningen i tillståndshavarens andel i kärnavfallsfonden blir lika stort som det diskonterade värdet av tillståndshavarens grundkostnader och merkostnader. Det diskonterade värdet av förväntade inbetalningar, grundkostnader och merkostnader ska beräknas med en diskonteringsränta som motsvarar den förväntade avkastningen i kärnavfallsfonden. De förväntade inbetalningarna ska som huvudregel för en tillståndshavare med en kärnteknisk anläggning i drift göras under anläggningens återstående driftstid och för en tillståndshavare utan en kärnteknisk anläggning i drift göras under en bestämd tidsperiod. Såväl återstående driftstid som tidsperiod bestäms genom föreskrifter som utfärdats av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

I propositionen föreslås vidare att orden finansieringsbelopp och kompletteringsbelopp ska förklaras i finansieringslagen. Kompletteringsbeloppet omfattar en oförutsedd utveckling såväl på kostnadssidan som på tillgångssidan. Kompletteringsbeloppet tar därför hänsyn även till osäkerheter som rör framtida avgiftsintäkter och fondmedlens avkastning. Vid beräkning av finansierings- och kompletteringsbelopp ska nuvärdet av grund- och merkostnaderna beräknas med en diskonteringsränta som motsvarar den förväntade avkastningen i kärnavfallsfonden.

Regeringen föreslår också att det i finansieringslagen med ”tillståndshavare” ska avses den som enligt lagen om kärnteknisk verksamhet har tillstånd till en kärnteknisk verksamhet som ger eller har gett upphov till restprodukter. Med ”reaktorinnehavare” ska avses den som har tillstånd att inneha eller driva en eller flera kärnkraftsreaktorer som inte permanent har stängts av före den 1 januari 1975. Till följd av den nya innebörden kommer tillståndshavare till

reaktorer som stängts av permanent efter 1974 att bli skyldiga att ställa säkerhet för kompletteringsbelopp. I propositionen föreslås vidare att ställda säkerheter får tas i anspråk redan när det kan förväntas att fonderade medel inte kommer att räcka för att säkerställa finansieringen av de kostnader som tillståndshavaren ska finansiera med kärnavfallsavgift, förutsatt att tillståndshavaren inte betalar beslutade kärnavfallsavgifter eller vidtar de åtgärder som i övrigt behövs för att säkerställa finansieringen. Fondmedlen behöver således inte vara förbrukade innan säkerheterna får tas i anspråk. Säkerheterna får dock inte tas i anspråk i större omfattning än vad som behövs för att säkerställa finansieringen av tillståndshavarens kostnader. Beslut om att ta säkerheter i anspråk fattas av regeringen. Regeringen föreslår i propositionen att nuvarande regler om fastställande av statens risk och skyldigheten för tillståndshavare att betala riskavgift upphävs. Vidare föreslår regeringen att fondmedlen ska förvaltas aktsamt för att säkerställa finansieringen av de framtida kostnader som avgifterna är avsedda för. Förvaltningen får omfatta förvärv av aktier eller andelar i ett företag. Avkastningen på fondens medel ska läggas till kapitalet. En upplysning om att regeringen kan meddela föreskrifter om fonden och dess förvaltning tas in i lagen.

Regeringen föreslår också att utbetalade fondmedel som inte har använts i enlighet med de i lagen angivna ändamålen eller vad som i övrigt har föreskrivits i utbetalningsbeslut ska kunna krävas åter till kärnavfallsfonden eller avräknas mot kommande utbetalningar ur fonden till samma mottagare. Den som inte har använt utbetalade fondmedel på ett korrekt sätt ska även kunna bli skyldig att betala kompensation för förlorad avkastning på medlen.

I propositionen föreslås vidare att det förtydligas vilka beräkningar och uppgifter som tillståndshavarna är skyldiga att lämna till tillsynsmyndigheten. Mottagare av fondmedel ska vara skyldiga att redovisa hur medlen har använts. Den myndighet som regeringen bestämmer utövar tillsynen över att denna lag och föreskrifter och beslut som har meddelats med stöd av lagen följs.

När det gäller straff föreslår regeringen att det även fortsättningsvis ska vara straffbart att med uppsåt eller av grov oaktsamhet lämna oriktiga uppgifter och på så sätt åsidosätta skyldigheten att lämna de uppgifter och kostnadsberäkningar som behövs för att regeringen och tillsynsmyndigheten ska kunna fullgöra sina uppgifter enligt lagen.

Regeringen föreslår också att det förklaras vad som i finansieringslagen avses med grundkostnad, merkostnad och kärnavfallsfonden. I lagen klagörs också att uttrycket permanent avstängd reaktor avser detsamma som i lagen om kärnteknisk verksamhet.

Kärnavfallsavgifterna ska utöver vad som gäller i dag även finansiera kommunernas kostnader för prövning av frågor om slutförvar av restprodukter, enligt förslaget i propositionen.

Regeringen föreslår vidare att en följdändring görs i lagen om kärnteknisk verksamhet på grund av att finansieringslagen föreslås få en ny rubrik. Den

hänvisning som i finansieringslagen görs till lagen om finansiering av hanteringen av visst radioaktivt avfall m.m., som upphör att gälla den 31 december 2017, ändras så att hänvisningen efter det datumet i stället avser den upphävda lagen.

Avslutningsvis föreslår regeringen att lagändringarna träder i kraft den 1 december 2017 förutom följdändringen i den nya föreslagna 15 § lagen om finansiering av kärntekniska restprodukter som träder i kraft den 1 januari 2018.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar regeringens förslag och konstaterar att det inte har väckts någon motion med anledning av propositionen. Utskottet anser att riksdagen av de skäl som anförs i propositionen bör anta regeringens lagförslag i propositionen med en lagteknisk justering i fråga om 13 § lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet. Justeringen föreslås eftersom utskottet noterat att de ändringar i den aktuella lagen som riksdagen beslutade om i juni 2017 (prop. 2016/17:157, bet. 2016/17:FöU13, rskr. 2016/17:313) inte beaktats i föreliggande proposition. Utskottets förslag i den delen finns i bilaga 3.

Påskyndning av tillståndsprocessen för slutförvaret av kärnavfall

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkande om påskyndning av tillståndsprocessen för slutförvaret av kärnavfall. Utskottet hänvisar till pågående arbeten.

Jämför reservationen (KD).

Motionen

I motion 2015/16:3149 anför Penilla Gunther m.fl. (KD) att då det aviseras att flera kärnkraftverk kommer att läggas ned i förtid och då ansökningarna för prövning och byggtillstånd för slutförvaret av kärnavfall ännu inte är beviljade bör möjligheten till påskyndning av tillståndsprocessen för slutförvaret undersökas. Motionärerna understryker att Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) ännu inte har kunnat påbörja bygget av slutförvaret i Forsmark och inkapsling-sanläggningen i Oskarshamn (yrkande 12).

Bakgrund

Pågående arbete

I budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1 utg.omr. 6) återges att Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) har lämnat in en ansökan till Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) om att få bygga ut det befintliga slutförvaret för låg- och medelaktivt radioaktivt avfall i Forsmark i Östhammars kommun för att kunna slutförvara det avfall som uppkommer vid rivningen av de svenska kärnkraftsreaktorerna.

Den 5 september 2017 inleddes huvudförhandlingen i mark- och miljödomstolen om SKB:s ansökan om tillstånd för ett system för slutförvaring av använt kärnbränsle. Det som ska prövas enligt miljöbalken är hela slutförvarssystemet. Bland annat äger en förhandlingsvecka rum i Oskarshamn respektive Östhammar där rätten besöker de platser där anläggningarna planeras. Den avslutande förhandlingsveckan sker i oktober månad. SKB bedömer dock att det kommer att ta ytterligare några år innan prövningen är klar då målet innefattar många svåra frågor. I det här målet avges ingen dom utan domstolen vänder sig till regeringen med ett yttrande om verksamheten kan anses tillåtlig enligt miljöbalken. Domstolen bereder alltså målet men det är regeringen som beslutar i frågan.

SKB:s ansökan prövas också enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet. Den prövningen görs av SSM som har meddelat att man kommer att lämna sitt yttrande till regeringen vid ungefär samma tidpunkt som mark- och miljödomstolen lämnar sitt. Därefter ska också de berörda kommunerna Östhammar och Oskarshamn yttra sig till regeringen som alltså slutgiltigt är den instans som kan bevilja tillstånd för projektet. Östhammars kommun planerar för en folkomröstning i slutförvarsfrågan i mars 2018.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att det är av största vikt att frågan om slutförvaret för använt kärnbränsle utreds ordentligt innan beslut tas och är ödmjukt inför frågans komplexitet. Det finns många som är berörda av frågan, och det är viktigt att de har möjlighet att göra sin röst hörd ur ett demokratiskt perspektiv. Då miljöprövningsmålet sägs vara det största som ägt rum i Sverige och SKB:s ansökan precis tagits upp till huvudförhandling i mark- och miljödomstolen finns det inte skäl för utskottet att föregå domstolens arbete, inte heller SSM:s arbete i relation till kärntekniklagen. Motionsyrkandet avstyrks.

Återanvändning av kärnavfall

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkande om återanvändning av kärnavfall. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående arbeten.

Motionen

Erik Ottoson (M) anför i motion 2015/16:798 att då fjärde generationens kärnkraftsreaktorer är under utveckling kommer det med största sannolikhet att innebära att det som i dag ses som kärnavfall kan bli till ett framtida kärnbränsle. I den mån Sverige tar emot kärnavfall för slutförvar och därtill skapar slutförvar för vårt eget avfall bör det utformas på ett sådant sätt att det radioaktiva materialet kan återanvändas vid behov. I motionen föreslås att regeringen bör vidta åtgärder för att möjliggöra detta (yrkande 4).

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2007/08:FöU6 underströk utskottet att den svenska hållningen sedan många år tillbaka hade varit att man i Sverige inte ska upparbeta svenskt använt kärnbränsle samt att Sverige ska ta hand om och slutförvara det egna kärnavfallet. Dessa principer hade riksdagen vid flertalet tillfällen gett uttryck för, och dessa principer ansåg utskottet ligga fast. Man hänvisade till Lagstiftningen på kärnenergiområdet (SOU 1983:9) som behandlade denna fråga. Kommittén framförde där flera olika skäl till varför slutförvar utan upparbetning förordas, framför allt icke-spridningsskäl. Dock motsatte sig kommittén att detta skulle lagregleras. Utskottet konstaterade att frågan hade varit uppe till diskussion vid flertalet tillfällen sedan dess men att slutsatsen alltid hade varit att upparbetning inte borde förbjudas i lag eftersom det kan finnas tillfällen då det finns skäl att upparbeta använt kärnbränsle. Utskottet var i det aktuella betänkandet av den uppfattningen att den svenska hållningen även fortsättningsvis borde vara att svenskt använt kärnbränsle skulle tas om hand och slutförvaras i Sverige. Utskottet ansåg dock inte heller då att en lagreglering var nödvändig, särskilt mot bakgrund av att det hade visat sig att det i specifika fall kunde finnas skäl att kringgå denna princip.

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner inte skäl att i dagsläget ompröva den tidigare uttryckta linjen om att Sverige inte ska upparbeta svenskt använt kärnbränsle samt att Sverige ska ta hand om och slutförvara det egna kärnavfallet. Frågan om mellanlagring och slutförvaring för använt kärnbränsle är för närvarande föremål för prövning av både mark- och miljödomstolen och SSM efter ansökan från SKB,

vilken utskottet inte vill föregripa. Då kärnteknikområdet är föremål för en ständig teknisk utveckling avser utskottet att fortsätta följa frågan. Motionsyrkandet avstyrks.

Reservation

Påskyndning av tillståndsprocessen för slutförvaret av kärnavfall, punkt 2 (KD)

av Mikael Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:3149 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 12.

Ställningstagande

Svensk Kärnbränslehanterings (SKB) uppdrag är att se till så att kärnavfallet tas om hand på ett säkert sätt. Allt kärnavfall ska till sist placeras i slutförvar. I dag transporteras det högaktiva använda kärnbränslet till mellanlagret Clab i Oskarshamn. I framtiden ska dock det använda bränslet placeras i ett slutförvar, men SKB har inte kunnat påbörja bygget av själva slutförvaret i Forsmark och inkapslingsanläggningen i Oskarshamn då ansökningarna för prövning och byggtillstånd ännu inte är beviljade. Tanken är att tillstånden ska vara klara i början av 2020-talet. Frågan är om inte processen behöver skyndas på med hänsyn till att det aviserats att flera kärnkraftverk i förtid kommer att läggas ned i förhållande till tidigare beräkningar. Jag föreslår därför att möjligheten till påskyndning av tillståndsprocessen för slutförvaret av kärnavfall undersöks. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2016/17:199 Reglerna om finansiering av kärnavfallshanteringen:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2006:647) om finansiella åtgärder för hanteringen av restprodukter från kärnteknisk verksamhet.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2006:647) om finansiering av kärntekniska restprodukter.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet.

Motioner från allmänna motionstiden 2015/16

2015/16:798 av Erik Ottoson (M):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att kunna återanvända kärnavfall som nytt kärnbränsle i fjärde generationens kärnreaktorer och om att regeringen bör vidta åtgärder för att möjliggöra detta, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3149 av Penilla Gunther m.fl. (KD):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undersöka möjligheten till påskyndning av tillståndsprocessen för slutförvaret av kärnavfall och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i lagen (2006:647) om finansiella åtgärder för hanteringen av restprodukter från kärnteknisk verksamhet

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2006:647) om finansiella åtgärder för hanteringen av restprodukter från kärnteknisk verksamhet

dels att 5 och 13–18 §§ ska upphöra att gälla,

dels att rubrikerna närmast före 12, 15 och 18 §§ ska utgå,

dels att 7, 12 och 19 §§ ska betecknas 12 a, 13 och 26 §§,

dels att rubriken till lagen (2006:647) om finansiella åtgärder för hanteringen av restprodukter från kärnteknisk verksamhet, 1–12 och nya 12 a, 13 och 26 §§ och rubrikerna närmast före 2, 13 och 14 § ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas tjugo nya paragrafer, 3 a, 5–5 c, 7, 12, 13 a–25 §§, samt närmast före 21 och 26 §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Lag om finansiella åtgärder för hanteringen av restprodukter från kärnteknisk verksamhet

Lag om finansiering av kärntekniska restprodukter

1 §

Syftet med denna lag är att säkerställa finansieringen av de allmänna skyldigheter som följer av 10–14 §§ lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet.

Denna lag syftar till att säkerställa finansieringen av de skyldigheter som följer av 10 § 3 och 4 samt 11 och 12 §§ lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet.

Definitioner

Ordförklaringar

2 §

Med kärnteknisk anläggning, kärnkraftsreaktor, kärnämne och kärnavfall avses i denna lag detsamma som i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet.

I denna lag avses med kärnteknisk anläggning, kärnkraftsreaktor, permanent avstängd kärnkraftsreaktor, kärnämne och kärnavfall detsamma som i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet.

3 §

Med *restprodukter* avses i denna lag kärnämne som inte skall användas på nytt och kärnavfall som inte utgör driftavfall.

I denna lag avses med *restprodukt*

1. använt kärnbränsle eller annat kärnämne som inte ska användas på nytt, och

2. kärnavfall som uppkommer vid en kärnteknisk anläggning efter det att anläggningen är permanent avstängd.

3 a §

I denna lag avses med

tillståndshavare: den som enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet har tillstånd till en kärnteknisk verksamhet som ger eller har gett upphov till restprodukter, och

reaktorinnehavare: tillståndshavare som har tillstånd att inneha eller driva en eller flera kärnkraftsreaktorer som inte permanent har stängts av före den 1 januari 1975.

4 §

Med *kärnavfallsavgift* avses i denna lag avgift för

1. tillståndshavarnas kostnader för en säker hantering och slutförvaring av restprodukter,

2. tillståndshavarnas kostnader för en säker avveckling och rivning av kärntekniska anläggningar,

3. tillståndshavarnas kostnader för den forsknings- och utvecklingsverksamhet som behövs för att de åtgärder som avses i 1 och 2 skall kunna vidtas,

4. statens kostnader för sådan forsknings- och utvecklingsverksamhet som behövs för att pröva de åtgärder som avses i 1–3,

5. statens kostnader för förvaltning av medel och prövning av frågor enligt denna lag,

6. statens kostnader för tillsyn av sådan verksamhet som avses i 2,

7. statens kostnader för prövning av frågor om slutförvaring samt övervakning och kontroll av slutförvar enligt 16 § lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet,

Med *kärnavfallsavgift* avses i denna lag avgift för att finansiera

en säker hantering och slutförvaring av restprodukter,

en säker avveckling och rivning av kärntekniska anläggningar,

3. tillståndshavarnas kostnader för den forsknings- och utvecklingsverksamhet som behövs för att de åtgärder som avses i 1 och 2 ska kunna vidtas,

4. statens kostnader för sådan forsknings- och utvecklingsverksamhet som behövs för att pröva de åtgärder som avses i 1–3,

5. statens kostnader för förvaltning av medel och prövning av frågor enligt denna lag,

7. kostnader som

a) staten och kommunerna har för prövning av frågor om slutförvaring av restprodukter, och

b) staten har för övervakning och kontroll av slutförvar av restprodukter enligt 16 § lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet,

8. tillståndshavarnas, statens och kommunernas kostnader för information till allmänheten i frågor som rör hantering och slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall, *samt*

9. *kostnader* för stöd till ideella föreningar för insatser i samband med frågor om lokalisering av anläggningar för hantering och slutförvaring av använt kärnbränsle.

8. tillståndshavarnas, statens och kommunernas kostnader för information till allmänheten i frågor som rör hantering och slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall, *och*

9. stöd till ideella föreningar för insatser i samband med frågor om lokalisering av anläggningar för hantering och slutförvaring av använt kärnbränsle.

5 §

I denna lag avses med

grundkostnad: de årliga förväntade kostnaderna för åtgärder och verksamheter som avses i 4 § 1–3, *och*

merkostnad: de årliga förväntade kostnaderna för åtgärder och verksamheter som avses i 4 § 4–9.

5 a §

I denna lag avses med kärnavfallsfonden den fond som avgifter har avsatts i för att finansiera framtida grundkostnader, merkostnader och kostnader som avses i 1 § lagen (1988:1597) om finansiering av hanteringen av visst radioaktivt avfall m.m.

5 b §

I denna lag avses med finansieringsbelopp ett belopp som för varje tillståndshavare motsvarar skillnaden mellan å ena sidan de förväntade återstående grundkostnaderna och merkostnaderna för de restprodukter som har uppkommit då beräkningen görs och å andra sidan tillståndshavarens andel i kärnavfallsfonden.

5 c §

I denna lag avses med kompletteringsbelopp ett belopp som kompletterar finansieringsbeloppet med hänsyn till att det kan visa sig otillräckligt.

6 §

Den som har tillstånd att inneha eller driva en kärnteknisk anläggning som ger eller har givit upphov till restprodukter skall betala kärnavfallsavgift till den myndighet som regeringen bestämmer. Avgiften skall täcka en så stor andel av de kostnader som anges i 4 § att den motsvarar den avgiftsskyldiges andel av samtliga avgiftsskyldigas restprodukter.

En tillståndshavare ska betala kärnavfallsavgift till den myndighet som regeringen bestämmer.

Kärnavfallsavgiften ska säkerställa finansieringen av tillståndshavarens del av de totala grundkostnaderna och merkostnaderna.

7 §

En tillståndshavares kärnavfallsavgift ska beräknas så att det diskonterade värdet av de förväntade inbetalningarna av tillståndshavarens avgifter tillsammans med behållningen i tillståndshavarens andel av kärnavfallsfonden motsvarar det diskonterade värdet av tillståndshavarens grundkostnader och merkostnader. Vid beräkningarna ska en diskonteringsränta som motsvarar den förväntade avkastningen i kärnavfallsfonden användas.

De förväntade inbetalningarna ska

1. för en tillståndshavare med en kärnteknisk anläggning i drift avse inbetalningar under anläggningens återstående driftstid eller den längre eller kortare tidsperiod som det finns särskilda skäl för och som bestäms av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, och

2. för en tillståndshavare som inte har någon kärnteknisk anläggning i drift avse inbetalningar un-

der en tidsperiod som bestäms av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

8 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får i det enskilda fallet ge dispens från avgiftsskyldigheten, om

1. tillståndshavarens tillstånd inte omfattar rätten att inneha eller driva en kärnkraftsreaktor, och

2. tillståndshavaren ställer säkerhet för alla kostnader som avgiftsskyldigheten avser.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får i det enskilda fallet ge *en tillståndshavare som inte är reaktorinnehavare* dispens från avgiftsskyldigheten.

9 §

Den som är skyldig att betala kärnavfallsavgift skall ställa säkerhet för de kostnader som avgiften skall täcka enligt 6 § men som inte täcks av de avgifter som har betalats. Säkerheten skall efter hand anpassas så att den med beaktande av inbetalade avgifter svarar mot det aktuella säkerhetsbehovet.

En tillståndshavare ska ställa säkerhet för finansieringsbeloppet. En reaktorinnehavare ska ställa säkerhet även för kompletteringsbeloppet.

Vid beräkningarna av finansieringsbeloppet och kompletteringsbeloppet ska de återstående grundkostnaderna och merkostnaderna beräknas med en diskonteringsränta som motsvarar den förväntade avkastningen i kärnavfallsfonden.

Kompletteringsbeloppet ska bestämmas till det belopp som tillsammans med finansieringsbeloppet och reaktorinnehavarens andel i kärnavfallsfonden gör att reaktorinnehavaren med hög sannolikhet kan fullgöra sina skyldigheter enligt denna lag även om inga ytterligare kärnavfallsavgifter betalas och inga ytterligare säkerheter ställs.

10 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. att den som har tillstånd att inneha eller driva en kärnkrafts-

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som krävs för att en säkerhet enligt denna lag ska godtas. Sådana före-

reaktor skall ställa säkerhet genom att ange ett eller flera ägarbolag som åtar sig att fullgöra tillståndshavarens avgiftsskyldighet, och

2. vad som krävs för att en säkerhet enligt denna lag *skall* godtas.

skrifter får innebära att en tillståndshavare ska ställa säkerhet genom att ange ett eller flera ägarbolag som åtar sig att fullgöra tillståndshavarens avgiftsskyldighet.

11 §

Skyldigheten att betala kärnavfallsavgift och ställa säkerhet upphör när tillståndshavaren har fullgjort samtliga sina skyldigheter enligt 10 § lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet eller *har medgivits befrielse* från dem.

Skyldigheten att betala kärnavfallsavgift och ställa säkerhet upphör när tillståndshavaren har fullgjort samtliga sina skyldigheter enligt 10 § lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet eller *fått dispens* från dem.

12 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer prövar frågor om kärnavfallsavgifter, finansieringsbelopp, kompletteringsbelopp och om godkännande av de säkerheter som ska ställas.

7 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer *får* meddela föreskrifter om kärnavfallsavgiftens storlek och betalning.

12 a §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer *kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen* meddela närmare föreskrifter om *hur kärnavfallsavgiften, finansieringsbeloppet och kompletteringsbeloppet beräknas, hur kärnavfallsavgiften betalas och hur säkerhet ska ställas.*

Förvaltning av medlen i kärnavfallsfonden

12 §

Den myndighet som regeringen bestämmer *skall* förvalta de *inbetalade* kärnavfallsavgifterna i en fond. Även avgifter som har *inbetalats* enligt lagen (1988:1597) om finansiering av hanteringen av

13 §

Den myndighet som regeringen bestämmer *ska* förvalta de *betalade* kärnavfallsavgifterna, de avgifter som har *betalats* enligt lagen (1988:1597) om finansiering av hanteringen av visst radioaktivt av-

visst radioaktivt avfall m.m. skall förvaltas i en fond.

fall m.m. och avgifternas avkastning i kärnavfallsfonden.

Fondmedlen ska förvaltas akt-samt för att säkerställa finansieringen av de framtida kostnader som avgifterna är avsedda för. Förvaltningen får omfatta förvärv av aktier eller andelar i ett företag. Avkastningen på fondens medel ska läggas till kapitalet.

Regeringen meddelar föreskrifter om fonden och om dess förvaltning.

13 a §

Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om fonden och dess förvaltning.

Fondmedlens och säkerheternas användning

14 §

Fondmedlen ska användas för den andel av kostnaderna enligt 4 § som en tillståndshavare svarar för enligt 6 § andra stycket.

Fondmedel som inte behövs för att finansiera den avgiftsskyldiges andel enligt 6 § andra stycket ska återbetalas till den som har betalat avgifterna.

15 §

Fondmedel som är hänförliga till avgifter enligt lagen (1988:1597) om finansiering av hanteringen av visst radioaktivt avfall m.m. får trots 14 § endast användas för att ersätta sådana kostnader som anges i den lagen. Överskjutande sådana medel ska tillfalla staten.

16 §

Fondmedel som har utbetalats från fonden för sådan användning som

anges i 14 § första stycket eller 15 § men inte använts i enlighet med de bestämmelserna eller i enlighet med beslutet om utbetalning ska återbetalas till kärnavfallsfonden eller avräknas mot kommande utbetalningar.

17 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer

1. prövar frågor om återbetalning och avräkning, och

2. får i enskilda fall besluta att den som har tagit emot fondmedel ska betala kompensation för förlorad avkastning på medel som ska återbetalas till fonden eller avräknas från kommande utbetalningar.

Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om användningen av fondmedlen.

18 §

En säkerhet som har ställts enligt 9 § får tas i anspråk och tillföras fonden, om

1. det kan förväntas att fonderade medel inte kommer att räcka för att säkerställa finansieringen av de kostnader som tillståndshavaren ska finansiera enligt 4 §, och

2. tillståndshavaren inte betalar beslutade kärnavfallsavgifter eller vidtar de åtgärder som i övrigt behövs för att säkerställa finansieringen enligt 4 §.

19 §

Säkerheter får tas i anspråk och tillföras fonden endast i den omfattning som behövs för att tillståndshavarens andel av kärnavfallsfonden kan förväntas räcka för att säkerställa den finansiering som avses i 6 § andra stycket.

20 §

Regeringen prövar frågor om att ställda säkerheter ska tas i anspråk.

Redovisning och tillsyn

21 §

En tillståndshavare ska

- 1. varje år upprätta en utbetalningsplan för de grundkostnader som förväntas uppkomma under nästkommande kalenderår,*
- 2. vart tredje år upprätta en beräkning av sina förväntade återstående grundkostnader, och*
- 3. lämna de uppgifter och kostnadsberäkningar som behövs för att regeringen och tillsynsmyndigheten ska kunna fullgöra sina uppgifter enligt denna lag.*

22 §

Tillståndshavare, kommuner och ideella föreningar som har fått fondmedel enligt denna lag ska redovisa hur medlen har använts.

23 §

Utbetalningsplaner, beräkningar, redovisningar och övriga uppgifter enligt 21 och 22 §§ ska ges in till den myndighet som regeringen bestämmer.

24 §

Den myndighet som regeringen bestämmer ska utöva tillsyn över att denna lag och föreskrifter och beslut som har meddelats i anslutning till lagen följs.

25 §

Tillsynsmyndigheten får besluta de förelägganden som behövs för att

denna lag, föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen och beslut som har meddelats med stöd av lagen ska följas.

Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

Straff

19 §

Den som med uppsåt eller av grov oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter enligt 18 § första stycket genom att lämna oriktig uppgift döms till böter, om gärningen inte är belagd med straff enligt brottsbalken.

26 §

Den som med uppsåt eller av grov oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter enligt 21 § 3 genom att lämna oriktig uppgift till tillsynsmyndigheten döms till böter, om gärningen inte är belagd med straff enligt brottsbalken.

Denna lag träder i kraft den 1 december 2017.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (2006:647) om finansiering av kärntekniska restprodukter

Härigenom föreskrivs att 15 § lagen (2006:647) om finansiering av kärntekniska restprodukter ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt förslag i avsnitt 2.1. Föreslagen lydelse

15 §

Fondmedel som är hänförliga till avgifter enligt lagen (1988:1597) om finansiering av hanteringen av visst radioaktivt avfall m.m. får trots 14 § endast användas för att ersätta sådana kostnader som anges i den lagen. Överskjutande sådana medel ska tillfalla staten.

Fondmedel som är hänförliga till avgifter enligt *den upphävda* lagen (1988:1597) om finansiering av hanteringen av visst radioaktivt avfall m.m. får trots 14 § endast användas för att ersätta sådana kostnader som anges i den lagen. Överskjutande sådana medel ska tillfalla staten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet

Härigenom föreskrivs att 13 § lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 §¹

Den som har tillstånd till kärnteknisk verksamhet är skyldig att

1. svara för kostnaderna för de åtgärder som avses i 10–12 §§, och
2. ha en organisation för verksamheten med ekonomiska, administrativa och personella resurser som är tillräckliga för att kunna fullgöra
 - a) de åtgärder som avses i 10–12 §§,
 - b) åtgärder som följer av villkor eller föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag, och
 - c) skyddsåtgärder i händelse av driftstörningar eller haverier i anläggningen.

I fråga om skyldighet för tillståndshavare att svara för vissa kostnader som staten har och säkerställa finansieringen av de kostnader som avses i första stycket finns bestämmelser i lagen (2006:647) om *finansiella åtgärder för hanteringen av restprodukter från kärnteknisk verksamhet*.

I fråga om skyldighet för tillståndshavare att svara för vissa kostnader som staten har och säkerställa finansieringen av de kostnader som avses i första stycket finns bestämmelser i lagen (2006:647) om *finansiering av kärntekniska restprodukter*.

Denna lag träder i kraft den 1 december 2017.

¹ Senaste lydelse 2010:948.

BILAGA 3

Utskottets lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*13 §¹

Den som har tillstånd till kärnteknisk verksamhet ska

1. svara för kostnaderna för de åtgärder som avses i 10-12 §§, och
2. ha en organisation för verksamheten med ekonomiska, administrativa och personella resurser som är tillräckliga för att kunna fullgöra
 - a) de åtgärder som avses i 10-12 §§,
 - b) åtgärder som följer av villkor som har beslutats eller föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag,
 - c) skyddsåtgärder i händelse av driftstörningar eller haverier i anläggningen, och

3. i fråga om entreprenörer som vidtar åtgärder på uppdrag av tillståndshavaren, och i fråga om sådana entreprenörers underentreprenörer, säkerställa att de har de personella resurser med lämpliga kvalifikationer och färdigheter som krävs för att tillståndshavaren ska kunna fullgöra sina skyldigheter.

I fråga om skyldighet för tillståndshavare att svara för vissa kostnader som staten har och säkerställa finansieringen av de kostnader som avses i första stycket finns bestämmelser i lagen (2006:647) om *finansiering av åtgärder för hanteringen av restprodukter från kärnteknisk verksamhet*.

I fråga om skyldighet för tillståndshavare att svara för vissa kostnader som staten har och säkerställa finansieringen av de kostnader som avses i första stycket finns bestämmelser i lagen (2006:647) om *finansiering av kärntekniska restprodukter*.

¹ Senaste lydelse 2017:575